

Almedalsveckan 2010

Snabba fakta om aktuella ämnen under Almedalsveckan 2010

Innehåll: Hur går det med jobben? **2** Ungdomsarbetslösheten **4** Företag inom välfärdssektorn **5** Europas skuldkris **6**

ekonomifakta.se

EKONOMIFAKTA FÖRMEDLAR FAKTA OM SVERIGES EKONOMI
www.ekonomifakta.se

Sommaren är här och inleds i sedvanlig ordning med en fullproppad politikervecka i Visby. Precis som förra året slås rekord i antal evenemang och variationen är som vanligt enorm. Mycket kommer dock att kretsa kring Sveriges ekonomi, inte minst på grund av att det är valår. I denna broschyr har därför Ekonomifakta samlat fakta om högaktuella ekonomiska ämnen. Först och främst handlar det så klart om jobben. Hur står sig svensk arbetsmarknad idag, kort efter krisen, och vilka utmaningar ligger framför oss? Vi ser både till det aktuella läget och blickar bakåt i tiden för att få perspektiv. Utöver detta tar vi upp ungdomsarbetslösheten, Europas skuldkris och en hel del annat.

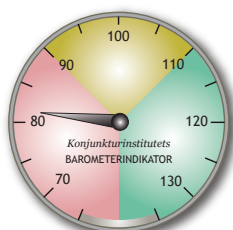
Vi hoppas att ni finner läsningen intressant och rekommenderar att ni även besöker oss på webben där ni kan botanisera fritt i vår stora faktabank. Och oavsett hur det blir med högtrycken och lågtrycken över Almedalen detta år kan vi konstatera en sak: trycket i svensk ekonomi är betydligt bättre än i fjol. Konjunkturinstitutets Barometerindikator, som varje månad pejar stämningsläget i svensk ekonomi, visar att optimismen har återvänt. Vi får hoppas att det håller i sig – både ekonomin och vädret.

Med förhoppningar om en givande vecka i Visby och en trevlig sommar!

Fredrik Larsson

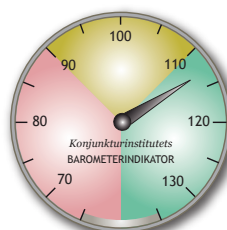
tf chef Ekonomifakta

I fjol...
Läget i ekonomin var mycket
svagare än normalt

Juni 2009

I år...
Trycket har ökat betydligt på 12
månader och nu spirar optimismen

Juni 2010

Hur går det med jobben?

► <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/>

Det finns en hel del positiva tendenser på arbetsmarknaden som är värda att ta fasta på. För det första blir det nu allt mer uppenbart att arbetslösheten inte kommer att stiga till de nivåer som först befarades. Regeringen har till exempel skrivit ner sin prognos för arbetslösheten till 8,8 procent för 2011. Så sent som när höstbudgeten presenterades i september förra året låg bedömningen på 11,6 procent.

En annan positiv tendens är att sysselsättningen stiger igen. Därmed kan man nu drista sig till att summera antalet jobb som försvann som en direkt konsekvens av finanskrisen och dess efterspel till omkring 100 000. Detta är givetvis en betydande siffra, men inte i närheten av den halva miljon jobb som gick om intet under 1990-talskrisen.

Nedgången har heller inte varit tillräckligt kraftigt för att helt och hållet radera ut sysselsättningsökningen vi hade mellan 2006 och 2008. Idag har vi faktiskt 180 000 fler sysselsatta på arbetsmarknaden jämfört

med för fem år sedan, trots finanskris och lågkonjunktur.

En halv miljon nya jobb behövs

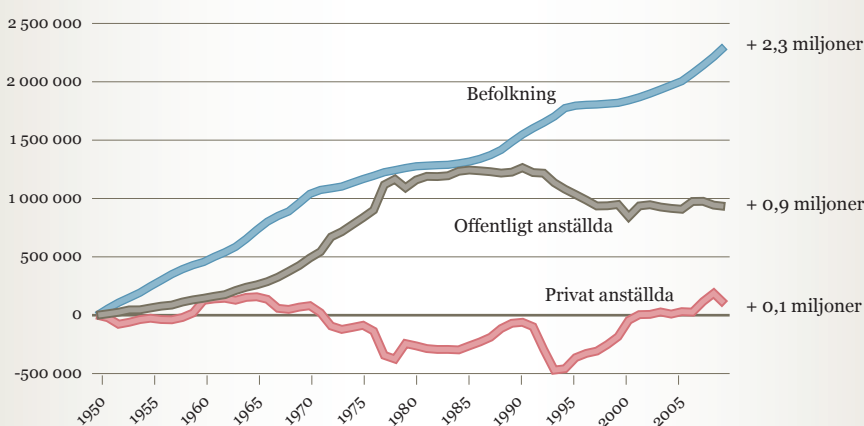
De goda tendenserna till trots, svensk arbetsmarknad står inför tuffa utmaningar framöver. Ska vi till exempel åter klättra upp i en sysselsättningsgrad (antalet sysselsatta som andel av befolkningen) liknande den vi hade innan 1990-talskrisen måste vi få fram en halv miljon nya jobb.

Historiskt sett har jobbskapande dock inte varit en särskilt stark svensk gren – i alla fall inte om man ser till utvecklingen i privat sektor. En studie från forskningsinstitutet Ratio visar att antalet privat anställda bara ökade med knappt 100 000 personer på 60 år (mellan 1950 och 2009). Inom offentlig sektor ökade antalet anställda kraftigt under framför allt 1970-talet. Sedan 1990-talskrisen, då även skattetrycket kulminerade, har dock den offentliga sysselsättningen minskat.

FAKTA

Privat och offentlig sysselsättning, 1950-2009

Kumulativ förändring

Källa: Bjuggren, C M och D Johansson (2009), "Privat och offentlig sysselsättning i Sverige 1950-2005", Ekonomisk Debatt, 37:1, s. 41-53. Figuren har uppdaterats med värden för 2006-2009 av Bjuggren och Johansson sedan dess första publicering i Ekonomisk Debatt.

Diagrammet visar hur mycket Sveriges folkmängd och antalet anställda har ökat sedan 1950. Den svaga privata jobbtillväxten syns tydligt (röd linje). Jämfört med 1950 är det bara omkring 100 000 fler som jobbar privat. Under samma period ökade befolkningen med 2,3 miljoner.

Hur går det med jobben?

► <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/>

Färre företag

För att nå målet om fler jobb i privat sektor måste de befintliga företagen växa och nya företag måste tillkomma. Eftersom den svenska hemmamarknaden är relativt liten kommer exporten att spela en fortsatt stor roll i hur väl Sverige lyckas med detta. Förmodligen måste Sverige fortsätta att bredda sin exportportfölj, både vad gäller varuexport, men minst lika viktigt, vad gäller exporten av tjänster.

När det gäller nyföretagandet (antal nya företag) är trenden positiv, men ser man till hur antalet *företagare* har utvecklats är bilden inte lika ljus. I EU-15 området har antalet företagare ökat med nästan 12 procent mellan 1995 och 2009. Sverige har däremot gått i motsatt riktning. Här har antalet företagare minskat

under samma period. Faktum är att Sverige och Portugal är de enda två länderna i EU-15 som uppvisar denna negativa tendens.

För att bryta detta mönster spelar attityder givetvis en viktig roll. Speciellt attityderna hos den yngre generationen. På denna punkt ingjuter en undersökning av Tillväxtverket en del hopp. Den visar nämligen att unga är tydligt positivt inställda till företagande. Så många som fyra av tio i åldrarna 18-30 år uppger att de hellre vill vara företagare än anställd. I realiteten är det dock bara tre av hundra som är det. Att få verkligheten att närma sig ungas ambitioner på denna punkt kommer vara av stor betydelse för att nå en väsentligt starkare privat jobbtillväxt än den vi upplevt under de senaste 60 åren.

FAKTA

Läget på arbetsmarknaden 2006, 2008 och 2010

	Maj 2006	Maj 2008	Maj 2010
Arbetslöshet	7,4 %	5,9 %	8,8 %
Ungdomsarbetslöshet, 15-24 år	26,6 %	20,6 %	27,8 %
Antal sysselsatta	4,36 milj	4,59 milj	4,50 milj
Antal företagare	492 500	501 800	487 800
Nyanmälda platser hos Arbetsförmedlingen	56 655	59 276	47 357
Antal förtidspensionärer (Personer med sjuk- eller aktivitetsersättning)*	554 897	531 519	470 198

Källor: SCB (AKU), Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

* För personer med sjuk- eller aktivitetsersättning avser tabellen värden för juni 2010 respektive slutet mot året för 2008 och 2006.

Ungdomsarbetslösheten

► <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/>

Under maj i år uppgick ungdomsarbetslösheten i Sverige till 27,8 procent. I antal räknat rör det sig om 175 800 arbetslösa ungdomar i åldern 15-24 år. Att nästan var tredje ungdom som aktivt söker arbete inte hittar ett arbete är givetvis en mycket hög siffra.

Sveriges arbetslöshet är relativt låg om man jämför med EU-snittet. Tittar man däremot på ungdomsarbetslösheten ligger Sverige istället långt över genomsnittet. Detta gör Sverige till ett ovanligt EU-land. Faktum är att 40 procent av samtliga arbetslösa i Sverige, alltså nästan varannan, är under 25 år idag.

Långt över EU-snittet

Ungdomsarbetslösheten under första kvartalet i år var i Sverige 28,7 %, att jämföras med EU-snittet på 21,2 %.

Land 1 kv, 2010

1	Lettland	45,4 %
2	Spanien	40,9 %
3	Estland	40,6 %
4	Litauen	35,9 %
5	Slovakien	32,9 %
6	Italien	29,3 %

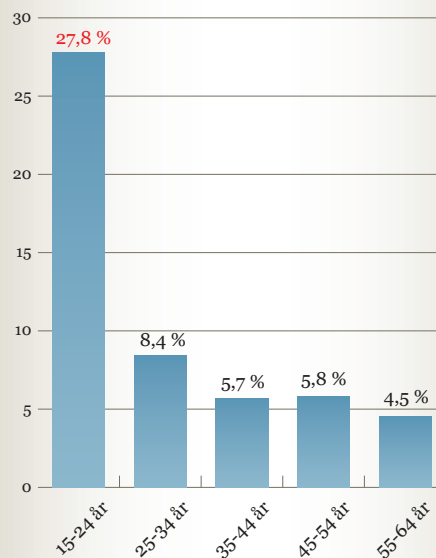
7 Sverige 28,7 %

8	Ungern	28,6 %
9	Grekland*	28,5 %
10	Irland	26,9 %
11	Finland	24,7 %
12	Belgien	24,6 %
13	Polen	24,6 %
14	Bulgarien	22,9 %
15	Portugal	22,7 %
16	Frankrike	22,5 %
17	Tjeckien	21,8 %
18	Luxemburg	20,6 %
19	Rumänien*	20,0 %
20	Storbritannien	19,1 %
21	Cypern	18,7 %
22	Malta	15,7 %
23	Slovenien	14,3 %
24	Danmark	14,2 %
25	Tyskland	10,4 %
26	Österrike	9,7 %
27	Nederländerna	8,5 %

Källa: Eurostat (Harmoniserad arbetslöshet, ej säsongrensad, 15-24 år)
*Statistiken avser fjärde kvartalet år 2009.

Arbetslöshet efter ålder

Maj 2010

Källa: SCB

Ungas ingångslöner

I debatten nämns ett antal möjliga faktorer till Sveriges höga ungdomsarbetslöshet: stebent arbetsrätt, en alltför teoretisk yrkesutbildning med få kontakter med arbetslivet samt höga ingångslöner.

Ingångslönerna för ungdomar inom den privata sektorn har ökat mer än lönerna totalt sett. Sedan 2005 har ungas löner stigit med i snitt cirka 30 procent medan övriga på arbetsmarknaden har fått löneökningar på 18 procent. Detta är en effekt av de stora höjningarna av lägstälönerna från avtalen 2007. Idag ligger ungdomslönerna nära medellönerna inom avtalsområdet.

Detta betyder i sin tur att personer med liten eller ingen arbetslivserfarenhet, och därmed låg produktivitet, får en nästan lika hög lön som en person med högre produktivitet. Unga blir därmed relativt dyra för arbetsgivaren. Frågan för arbetsgivaren blir uppenbar: varför anställa någon ung och oerfaren om kostnaden är obetydligt lägre än för en person med lång erfarenhet?

Företag inom välfärdssektorn

► <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Valfarden-i-privat-regi/>

Välfärd är ett begrepp som inkluderar skattefinansierade tjänster inom skola, vård och omsorg. Det är den offentliga sektorn som har ansvar att tillhandahålla dessa tjänster för sina invånare.

Den offentliga sektorn kan välja att utföra verksamheten själv eller köpa in tjänsterna. Om den offentliga sektorn köper in tjänsterna innebär det att den offentliga sektorn fortsätter att finansiera verksamheten samt behåller ansvaret för kvaliteten av tjänsterna men att en annan aktör utför dem.

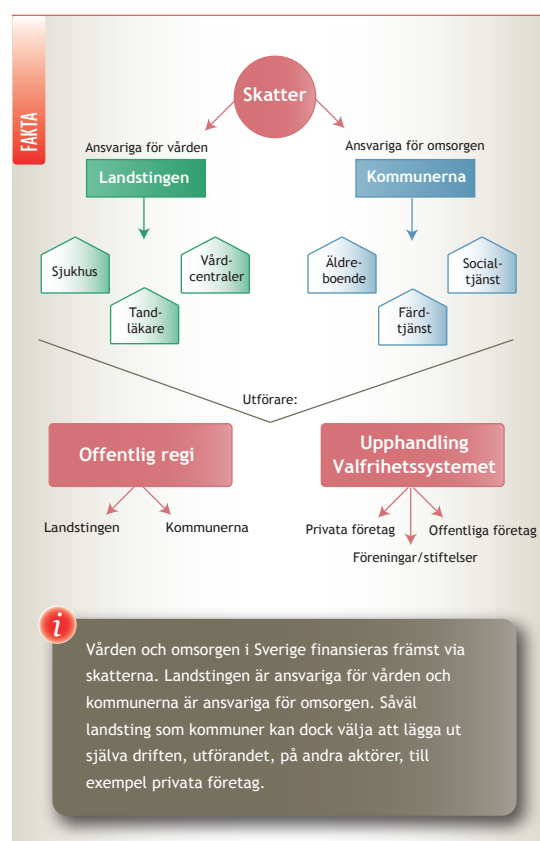
Skolan

Det finns främst två typer av skola: kommunala skolor, skolor som drivs och finansieras av kommunerna, och friskolor, skolor som finansieras av kommunerna men drivs av en annan aktör. Finansieringen av de kommunala skolorna och friskolorna sker genom en så kallad skolpeng som är skattefinansierad och som finns för varje elev. Antalet elever i friskolor har ökat under 2000-talet. Idag går var femte gymnasieelev och var tionde grundskoleelev på en friskola.

Vården och omsorgen

Hälso- och sjukvården är landstingens ansvar medan omsorgen är kommunernas ansvar. Hälso- och sjukvård inkluderar bland annat vårdcentraler, sjukhus, och psykiatrisk vård. Omsorgssektorn inkluderar bland annat äldreomsorgen, omsorgen om funktionshindrade och individ- och familjeomsorg.

Vården och omsorgen är främst skattefinansierade. Ungefär en tiondel av verksamheten inom vården och omsorgen utförs av privata företag. Faktum är att det är ungefär samma nivåer som i början av 2000-talet.

FAKTA

Upphandling och valfrihetssystemet

När den offentliga sektorn vill köpa verksamhet ska en offentlig upphandling ske. Det innebär att den offentliga sektorn annonserar ut tjänsten den vill köpa. Från de ansökningar som kommit in väljs sedan den/de aktörer som ska få utföra tjänsten och bli finansierad med offentliga medel. Upphandlingsprocessen är reglerad i Lagen om Offentlig Upphandling (LOU).

Inom vården och delar av omsorgen finns sedan 2009 ett alternativ till upphandlingssystemet genom den nya lagen Lag om Valfrihetssystem (LOV). Detta system innebär att alla aktörer som vill erbjuda verksamhet får göra det om

de möter uppsatta krav på kostnad och kvalitet. Aktörerna blir sedan skattefinansierade per invånare som väljer just de aktörerna. Detta system innebär att det är invånarna själva som väljer aktör och liknar därmed skolpengssystemet.

Det är obligatoriskt för landstingen att införa detta system inom primärvården från 2010. Detta kallas Vårdval. Utöver det är det valfritt för kommuner och landsting att själva bestämma om de vill införa valfrihetssystemet i andra verksamhetsområden eller inte.

Europas skuldkris

► <http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Offentlig-ekonomi/>

Den ekonomiska krisen har lämnat djupa spår i många länders offentliga finanser. Problemet visar sig i dramatiskt ökade budgetunderskott och enorma statsskulder.

När statens utgifter överstiger inkomsterna uppstår ett budgetunderskott och staten tvingas låna. Till skillnad från privatpersoner behöver dock staten inte gå till banken och ansöka om lån i vanlig ordning. Istället säljer man skuldsedlar, främst obligationer, som ger ränta åt innehavaren. När länder får stora problem med sina offentliga finanser tyder det ofta på att något är fel på ett strukturellt plan. Det kan till exempel röra sig om en offentlig sektor som vuxit sig alltför stor i förhållande till skatteintäkterna.

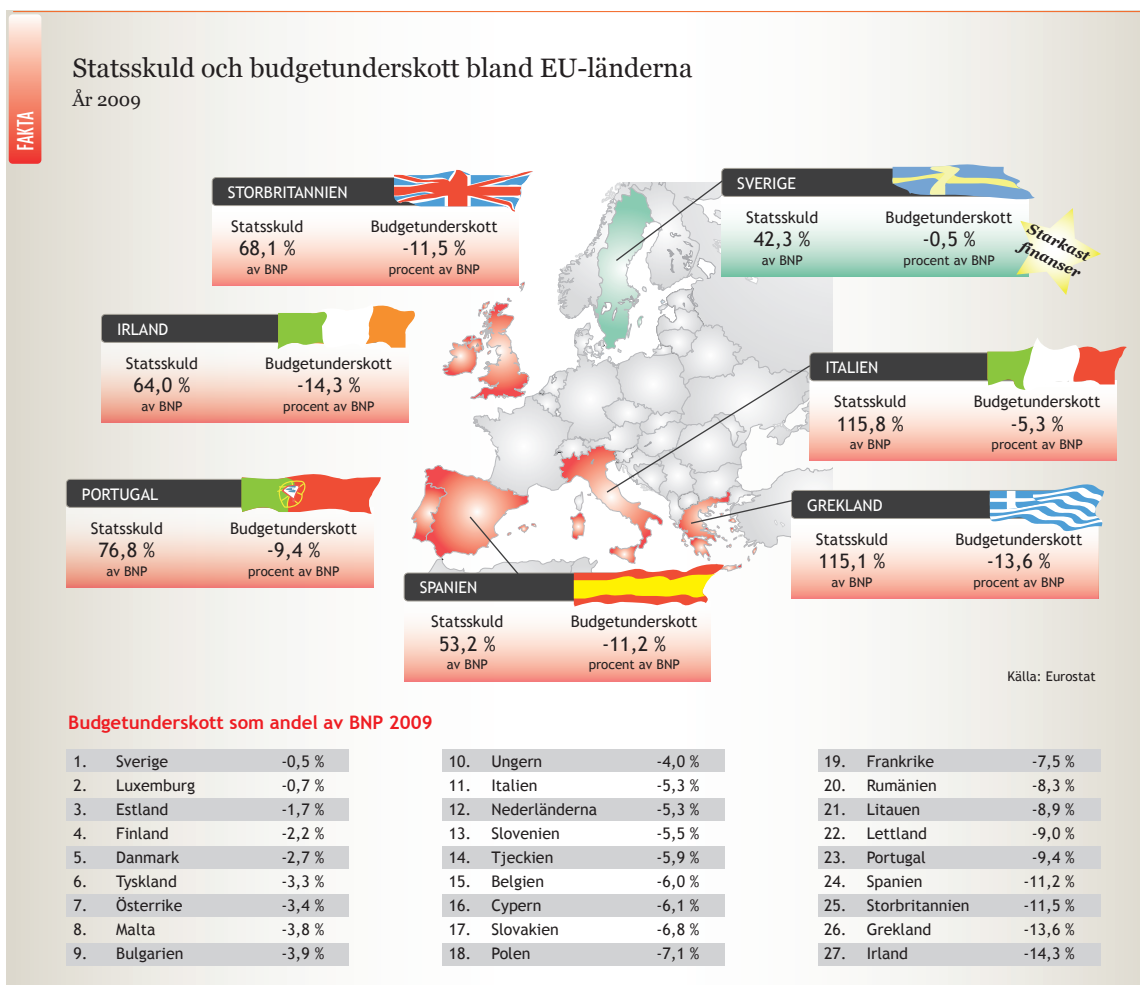
Större statsskuld än BNP

I EU är Grekland det land som har de största proble-

men. Deras statsskuld är större än landets BNP och växer dessutom i rasande takt. Förra året uppgick budgetunderskottet till nära 14 procent.

Det är dock inte bara Grekland som har problem. Italien, Spanien och Portugal brottas med liknande svårigheter. Dessutom måste även rikare länder som Storbritannien och Irland sanera sina offentliga finanser kraftigt.

När många EU-länder nu drar åt svängremmen kan det även skapa problem för Sverige, i alla fall indirekt. EU är nämligen Sveriges viktigaste exportmarknad och eventuellt kan exportefterfrågan komma att påverkas negativt av besparingarna bland våra EU-grannar. Annars är Sverige det EU-land som troligen har bäst kontroll på sina offentliga finanser. Budgetunderskottet var endast 0,5 procent av BNP under krisåret 2009 och statsskulden ligger långt under EU-genomsnittet.

Ekonomifakta.se ger dig kunskap om hur samhällsekonomin fungerar. Med över 200 variabler i vår faktabank och förklarande texter till all statistik erbjuder vi ett unikt verktyg för faktasökning.

ekonomifakta.se

All statistik kommer från välkända statistikproducenter som SCB, OECD och Eurostat och allt finns tillgängligt helt utan kostnad för dig!